

KÚRIA

Bfv.III.300/2012/5.szám

A Kúria Budapesten, a 2012. év október hó 16. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t :

A sikkasztás büntette miatt D.L. ellen folyamatban volt büntetőügyben a terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálv a Tolna Megyei Bíróság 8.B.156/2010/38. számú ítéletét, illetőleg a Pécsi Ítéltábla Bf.II.316/2011/5. számú végzését hatályában fenntartja.

E végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Tolna Megyei Bíróság a 2011. szeptember 2-án kihirdetett 8.B.156/2010/38. számú ítéletével D.L. terheltet bűnösnek mondta ki sikkasztás büntetében [Btk. 317. § (1) bekezdés és (6) bekezdés a) pont]. Ezért őt 1 év 6 hónapi börtönbüntetésre és a közügyektől 2 évi eltiltásra ítélte; a magánfél polgári jogi igényének érvényesítését egyéb törvényes útra utasította.

Kétirányú fellebbezések alapján eljárva a Pécsi Ítéltábla, mint másodfokú bíróság a 2011. december 9-én meghozott Bf.II.316/2011/5. számú végzésével az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

Az eljárt bíróság az elkövetéskor hatályos büntetőtörvényt alkalmazta; a terhelt magatartására vonatkozó jogi értékelésének

lényege a következő.

Az elsőfokú bíróság szerint a terhelti magatartás megítélésénél azt kellett értékelni, hogy a sértett a terhelt részére átadott összeget meghatározott célra - a s.-i ingatlan megszerzésére - nyújtotta; ugyanakkor a terhelt ezt az összeget e céltól teljesen eltérően - magánbankszámlára utalással, készpénzfelvétellel, a terhelt személyéhez köthető hiteltörlesztéssel - a sértett hátrányára, érdekeit sértő módon használta fel. A megbízónak tényleges vagyoni hátrányt eredményező, a hozzájárulásának hiányában jogellenesen végrehajtott terhelti sajátjaként való rendelkezés sikkasztás megállapítására ad alapot.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint az elsőfokú bíróság adós maradt a pénzátadás magánjogi háttérének vizsgálatával. Ezt pótolva rögzítette, hogy a büntetőeljárás tárgyát képező összeget a sértett megbízási jogviszony [Ptk. 474. § (1) bek.] keretében bocsátotta a terhelt, illetve az általa irányított gazdasági társaság rendelkezésére, a felhasználási cél - a s.-i ingatlanok megszerzése - konkrét meghatározásával. Amikor a terhelt a pénzösszeg vonatkozásában nem a sértett - azaz a megbízó - utasítása szerint járt el, megsértette a Ptk. 474. § (2) bekezdésében írt kötelezettségét.

A terhére megállapított sikkasztás büntetettét a sajátjaként történő rendelkezéssel valósította meg; nem volt jogosult a pénzösszeg szabad felhasználására. Az eltulajdonításra, azaz a végleges elvonás szándékára nincs adat; a terhelt az összeget a konkrét céltól eltérően azért használta fel egyéb gazdasági tevékenysége körében, mert bízott abban, hogy azt a későbbiekben a sértett részére vissza tudja fizetni.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a Be. 416. § (1) bek. a) pontjának megjelölésével, a bűnösség megállapítása miatt, felmentés érdekében.

Indokai szerint a cselekmény nem tényállásszerű; sem a rábízás, sem a sikkasztás valamely elkövetési magatartása nem állapítható meg.

Álláspontja szerint a dolog átadásával kapcsolatos jogügylet polgári jogi tartalma a meghatározó.

A terhelt és a sértett közötti jogügylet atipikus, vegyes jogügylet; éspedig atipikus kölcsönszerződés. Az átutalt összeg kölcsönnek minősül, a kölcsönvevőt csak akkor terhelte visszafizetési kötelezettség, ha a cél (a projekt), amihez a kölcsönt folyósították, nem valósul meg.

Hivatkozott arra, hogy a felek között ilyen kölcsönszerződés jött létre, amit az irányadó tényállás részének tekintendő kölcsönmegállapodás tartalmaz, valamint a polgári ügyben hozott

ítélet is megállapít.

A kölcsönadott pénz a kölcsönvevő oldaláról nem rábízott idegen dolog; a kölcsön folyósítása nem rábízás, a kölcsönként folyósított pénzeszköz pedig nem minősül idegen dolognak.

A kölcsön célja a s.-i ingatlan megszerzése volt a terhelt cége által. Ehhez képest célszerű volt az is, hogy a terhelt a kapott pénzből a céget tehermentesítette, ezáltal biztosítva így a pályáztatási feltételeknek való megfelelését.

Mindemellett az indítvány azt is kifejtette, hogy a másodfokú bíróság tévesen tekintette a terhelt és a sértett közötti ügyletet megbízási szerződésnek.

A Legfőbb Ügyészség BF.867/2012. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt alaptalannak tartotta és a megtámadott határozat hatályban tartását indítványozta.

Álláspontja szerint a sértett konkrét célra, megbízási jogviszony keretében utalt át pénzt a terheltnek, aki azt a céltól eltérően, cége hitelei visszafizetésére fordította.

A jelen esetben nem kölcsönről, hanem rábízott idegen dologról van szó. A szóbeli ügyletet több hónappal követő írásbeli szerződés szerinti kölcsönre utalás csupán a visszafizetés biztosítéka, és közömbös az ügylet jogcíme szempontjából.

A Kúria az ügyben a Be. 420. §-ának (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott.

Azon a védő a felülvizsgálati indítványban foglaltakat fenntartotta.

Hivatkozott arra, hogy a s.-i ingatlanokat közbeszerzési pályázat útján lehetett megszerezni, melyen eleve nem nyerhetett olyan cég, amelynek tartozásai voltak. Ezért fordította a terhelt az összeget e tartozások kiegyenlítésére; az ingatlanok megszerzése érdekében célirányosan járva el.

A polgári bíróság is atipikus kölcsönszerződésnek minősítette a jogügyletet; a sértettnek pedig összességében nem kára, hanem - az üzletrész-kivásárlás révén - haszna származott.

A Legfőbb Ügyészség képviselője a nyilvános ülésen az írásbeli nyilatkozatával egyezően szólalt fel; a terhelt pedig védőjéhez csatlakozott.

A felülvizsgálati indítvány nem alapos.

Felülvizsgálatban a felülbírálat az indítványhoz [Be. 423. § (4) bek.], a jogerős határozatban megállapított tényálláshoz [Be. 423. § (1) bek.] és főszabályként a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályokhoz [Be. 423. § (2) bek.] kötött.

Felülvizsgálati eljárásban bizonyításnak nincs helye [Be. 419. §

(1) bek., 388. § (2) bek.].

A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

A Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja alapján felülvizsgálati ok, ha a bűnösség megállapítása a büntető anyagi jog megsértésével történt.

Jelen ügyben azonban erről nincs szó.

Az eljáró bíróság nem sértett törvényt, amikor a terhelt bűnösségét megállapította, és a felrótt cselekmény minősítése, valamint a kiszabott büntetés is törvényes.

A Btk. 317. § (1) bekezdése szerint sikkasztást követ el, aki a rábízott idegen dolgot jogtalanul eltulajdonítja, vagy azzal sajátjaként rendelkezik.

Idegennek az a dolog tekintendő, ami - a rábízáskor és az elkövetési magatartás kifejtésekor is - nem az elkövető, hanem más (természetes vagy jogi) személy tulajdonában áll.

Rábízottá pedig akkor válik az ilyen dolog, ha a rábízás folytán annak birtokbavétele, az átvétele, illetve a dolog feletti tényleges hatalom megszerzése megtörténik. A rábízással a dolog tulajdonosa az őt megillető egyik részjogosítványt, a birtoklás jogát ruházza át más személyre. Ebből következően a rábízásnak kifejezettnek, közvetlennek és személyre szólónak kell lennie.

Ehhez képest sikkasztás tette (tárustetése) kizárólag az lehet, akinek személyére - ekként kifejezetten és közvetlenül - a tulajdonos a dolgot rábízta; sértettje pedig - értelemszerűen - a tulajdonos.

Sikkasztás esetében - egyezően a lopással - a tényállási elem nem az okozott kár, hanem annak a dolognak, amelyre nézve a bűncselekményt elkövették az elkövetéskori (s nem pedig rábízáskori) értéke.

Nem tényállási eleme a sikkasztásnak a károkozási vagy jogtalan haszonszerzési célzat, sem pedig a károkozás vagy vagyoni hátrány bekövetkezése.

A sikkasztás az ingó dolog feletti tényleges, s egyébként jogoszerű hatalom (birtoklás) kihasználása, visszaélés a tulajdonos bizalmával.

A sikkasztás elkövetési magatartása egyrészt a jogtalan eltulajdonítás, ami a birtokláson kívüli tulajdonosi jogosítványok jogellenes gyakorlását jelenti; másrészt pedig a sajátjaként rendelkezés, ami a rábízó akaratával szembeni, a rábízott akarata szerinti magatartás. Utóbbi minden olyan - az eltulajdonításon kívüli - magatartás, amikor az elkövető tulajdonosként viselkedik, azt a látszatot kelti harmadik személy, vagy akár maga a tulajdonos előtt, mintha tulajdonos lenne [BJD 3111].

A sikkasztás tárgya lehet pénz.

Rámutat a Kúria arra, hogy a pénz, mint helyettesíthető dolog átadása esetében - amennyiben az kölcsön címén történik - valóban nem lehet szó sikkasztásról. Ez esetben ugyanis a kölcsönösszeg átmegegy a tulajdonba, és ilyenkor legfeljebb csalás bűncselekménye jöhet szóba.

Ha azonban az átadott pénz nem kölcsön, akkor annak eltulajdonítása sikkasztást valósít meg. Kivétel lehet mégis ez alól, ha az elkövető tulajdonosa volt az átvett dolognak, ha tulajdonosnak hihette magát (tényletedés), valamint ha az eltulajdonítás a visszatérítés lehetősége és annak szándéka mellett történt (szándékhiány).

Utóbbira, tehát a visszatérítésre - mint az eltulajdonítás, illetve sajátjaként rendelkezés jogellenességének hiányát alátámasztó körülményre - hivatkozásnak nyilvánvalóan azonban csak akkor lehet jelentősége, ha a nyomberi és nem harmadik személytől függő pótlás objektíve reális lehetőségét jelenti; azaz a saját, rögtöni teljesítőképesség talaján áll. Amennyiben a visszatérítés nem kizárólag az elkövető szándékán, hanem mástól függ, akkor az valójában feltételezésen, szerencseelemen múlik, és ehhez képest ilyenkor a visszatérítésre hagyatkozás csupán vakmerőség, a visszatérítésre való ráhivatkozás pedig alaptalan.

Mindemellett önmagában, az elkövetői szándék szempontjából közömbös a visszatérítés megtörténte. A sikkasztás esetében ugyanis - a már kifejtettek szerint - nem tényállási elem a jogtalan hasznoszerzési és a károkozási célzat, sem pedig a károkozás bekövetkezése. Ekként az a bűnösség, illetve tényállásszerűség megállapításának sem lehet feltétele. A lényeg, hogy az elkövető tisztában van a tulajdonosi akarattal, és szándéka átfogja, hogy magatartása azzal ellentétes.

A jelen ügyben irányadó tényállás szerint tény, hogy a terhelt a sértettől pénzt kapott, s hogy azt saját célra használta (az elsőfokú ítélet 4. oldalán írtak szerint abból 26.000.000 forintot készpénzben felvett; 400.000 forintot a személyéhez köthető hitel törlesztésére fordítottak; a D. Rt-nek, K.K. Kft-nek, valamint a C.S. Kft-nek 47.570.000 forintot, J.L.-nek pedig 400.000 eurót utalt át).

Tény, hogy amikor a terhelt és a sértett utólagos írásbeli megállapodást kötöttek, akkor a pénz nem volt meg, és hogy a terhelt ezen írásbeli megállapodás megkötésekor az általa átvett pénz sorsáról kérdező sértettet nem tájékoztatta.

Tény továbbá, hogy a sértett a pénzét akarta befektetni, és hogy a pénz átadásának - a terhelt számára meghatározottan - közvetlen célja: konkrét ingatlan megszerzése volt.

Ugyanakkor a közvetett cél - az ingatlanfejlesztés, értékesítés, ennek révén valamely projekt egésze - nem került meghatározásra. Nincs meghatározva, hogy a megszerzendő konkrét ingatlan ténylegesen kinek a nevére kerül megvételre, az azonban igen, hogy a pénzt az ingatlan megvételre lehet felhasználni.

Ehhez képest - és a sikkasztás megvalósulása szempontjából - valójában közömbösek a fenti határozatlanságok; azok ugyanis nem jelentik, hogy a terhelt szabad kezét kapott volna az összeg felhasználására; a sértett pénzének meghatározott célja volt.

Mindezek - tehát a fentebb hivatkozottak - a szóbeli ügylet tartalmát képezték.

Ehhez képest valójában abban a kérdésben kellett állást foglalni, hogy az első, szóbeli, avagy az utólagos írásbeli ügyletnek kell jelentőséget tulajdonítani.

Rámutat a Kúria arra, hogy a büntetőjog szerinti büntetendőség és büntethetőség lényege a bűnösség. Ebből a szempontból pedig közömbös, hogy valamely magatartás milyen polgári jogi szerződéstípusba tartozik.

Márpedig a felülvizsgálati indítvány egyoldalúan csupán a polgári jog oldaláról vizsgálta a történeteket, és ezen keresztül

kifogásolta a terhelt bűnösségének megállapítását.

Azon túlmenően, hogy a büntetőügyben eljáró bíróság a Be. 10. §-a alapján a büntetőjogi felelősséget önállóan állapítja meg, a Kúria megjegyzi, hogy sikkasztás esetében az eltulajdonítás, sajátjaként rendelkezés jogtalansága éppen abban érhető tetten, hogy annak nincs a jog szerint elismert „jogcíme”.

A terhelt magatartása a sértett pénzének megszerzésére irányult, melyhez egyébként nem lett volna jogcíme. Büntetőjogi szempontból nem önmagában a sértett kára bekövetkeztének van jelentősége – sikkasztás esetében a károkozás egyébként sem tényállási elem – hanem annak, hogy a terhelt a sértetti akarat ellenére rendelkezett, minek következtében pedig a sértett károsodott. Nyilvánvalóan különböző tehát a polgári jogi és büntetőjogi megítélés alapja.

A felülvizsgálati indítvány álláspontjától eltérően közömbös a választott szerződés polgári jogi formája, fajtája.

Vagyon elleni bűncselekmény – így például csalás, sikkasztás – esetében általában mindig valamilyen kötelmi ügylet áll a háttérben, s a sértett kötelmi igény jogosultjává válik. Így csalás esetében a megtévesztett sértett egyben gyakorlatilag mindig követelés, ekként kötelmi igény jogosultja lesz [BH 2012. 5.]; míg sikkasztás kapcsán a rábízó sértett válik igényjogosulttá.

Mindez azonban nem jelenti, hogy ez a jogcím az ügylet megítélésének alapja lehetne, hiszen az – tehát a visszatérítési igény – mindkét esetben éppen a bűncselekmény folytán keletkezik.

A jelen ügyben az irányadó tényállás szerinti célzott felhasználásra átadott pénzeszköz nem kölcsön volt, annak utólagos – az elkövetési magatartást követő – ekkénti szerződésbe foglalása az eredeti és valós terhelti-sértetti szándékon, akaraton már nem változtat [EBH 2323.; BH 2012. 17.]; visszamenőleg nem közömbösíti a sikkasztás megvalósulását.

Összességében az irányadó tényállásból csupán az a következtetés vonható, hogy a jelen esetben a sértett a terhelt cégének adott célra juttatta a kérdéses összeget. Semmi alapja nincs annak, hogy mindezt akár kölcsönnek, akár megbízásnak lehetne tekinteni; egyszerűen rábízás történt, amit a terhelt nem tartott be.

A terhelt büntetőjogi felelősségének sikkasztás büntetében való megállapítása ebből következően helyesen történt [BH 1999.247; BH 2006.180; BH 2006.181.].

Ekként a Kúria – miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. §-ának (5) bekezdése szerint hivatalból köteles – a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, s a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja.

Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a bíróság - a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2012. október 16.

Dr. Márki Zoltán s.k. a tanács elnöke, Dr. Székely Ákos s.k. előadó bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró.

A kiadmány hitelül:

tisztviselő
MV